

Білозор Людмила Василівна

*к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Трансформація економічної системи України відповідно до змін світового господарства в умовах глобалізації супроводжується значним посиленням ролі економічної безпеки підприємства як фундаментальної бази економічної безпеки національної економіки в цілому. Від успішної діяльності та сталого розвитку окремих підприємств значною мірою залежить формування бюджетів різних рівнів і можливість реалізації соціальних програм, що забезпечують гідні стандарти рівня життя населення.

Головною умовою для підтримки економічної безпеки підприємства є своєчасне виявлення загроз, пов'язаних з втратою його позицій на ринку, і вибір таких напрямків його розвитку, які б забезпечили стабільність позиціонування на товарних ринках і визначали спеціалізацію його розвитку. Особливого значення набуває проблема організації бухгалтерського обліку у формуванні системи економічної безпеки підприємства щодо забезпечення управління обліковою інформацією для прийняття управлінських рішень та належного рівня захисту майна підприємства від прояву негативних чинників з боку різних користувачів.

Дослідженням питань організації бухгалтерського обліку займалися такі вчені як: Ф. Ф. Бутинець, О. М. Галаган, Я. М. Гальперін, В. Б. Івашкевич, Ю. Я. Литвин, П. П. Німчинов, В. Ф. Палій, Я. В. Соколов, В. В. Сопко та ін. Значний внесок у розробку концепції економічної безпеки зробили такі дослідники, як Л. І. Абалкін, В. І. Аверченков, В. А. Богомолів, Е. А. Олейніков, Г. А. Пастернак-Таранушенко, І. П. Плетникова, В. П. Пономарьов, В. К. Сенчагов, А. І. Соловійов, В. Л. Тамбовцев. У сфері бухгалтерському обліку питання захисту облікової інформації знайшли своє відображення в наукових працях В. П. Бондаря, Ф. Ф. Бутиця, Б. І. Валюева, В. В. Євдокимова, М. Д. Корінька, М. Ф. Кропивка, Я. Д. Крупки, С. З. Мошенського, О. В. Олійник, В. О. Осмятченка, О. І. Паламарчука, М. С. Пушкара, М. Г. Чумаченка. Однак вченими не приділено належної уваги розгляду проблемних питань щодо організації бухгалтерського обліку як засобу забезпечення економічної безпеки підприємства.

Основними джерелами загроз економічній безпеці підприємства, що формуються в системі бухгалтерського обліку є [3, с. 9–11]:

- порядок забезпечення регулювання бухгалтерського обліку всередині підприємства (Положення про бухгалтерську службу, Положення про облікову політику з визначенням цілей бухгалтерського, управлінського та податкового обліку);
- функціонування облікової підсистеми (збір облікових даних за господарськими операціями, відображення їх в облікових регістрах, зберігання та захист облікової інформації, формування та подання бухгалтерської звітності);
- порушення вимог чинного законодавства;
- неблагонадійність персоналу підприємства (керівництва, працівників бухгалтерської служби).

Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві, в першу чергу, знаходять своє відображення в обліковій політиці. Облікова політика підприємства, внутрішні накази і розпорядження, що формуються в її рамках, реалізують один із рівнів регулювання бухгалтерського обліку [5, с. 257].

Організаційно-технічні питання облікової політики підприємства необхідно розглянути та застосовувати як групу стандартів у контексті економічної безпеки. Дана група стандартів містить документи, що регламентують такі питання обліку як [7, с. 12–16]:

- робочий план рахунків бухгалтерського обліку (з вказівкою на склад синтетичних та аналітичних рахунків);
- форми первинних облікових документів;
- графік документообороту;
- технологію обробки облікової інформації, яка включає планування, організацію та безперервний контроль як за складанням документів, так і за поточними обліковими записами. Це обумовлено тим, що сучасне програмне забезпечення автоматизованої обробки інформації має свою внутрішню структуру та алгоритми, визначає правила обліку;
- порядок внутрішнього контролю за фактами господарського життя.

Фундаментом, на якому має базуватися організація бухгалтерського обліку, є принципи. І від того, на основі яких принципів побудована організація бухгалтерського обліку, залежить подальше ефективне ведення бухгалтерського обліку, а звідси і успішне функціонування самого підприємства.

Здійснивши аналіз існуючих принципів організації бухгалтерського обліку можемо зробити висновок про те, що організація бухгалтерського обліку в сучасних умовах господарювання має базуватися на наступних принципах [1, с. 250–252]:

- принцип автономності, передбачає відокремлення майна власника від майна підприємства;
- принцип адаптивності, передбачає пристосування будови та функцій бухгалтерського обліку до певних умов управління;
- принцип ритмічності в організації бухгалтерського обліку означає рівномірне надходження даних та показників, а також надання вихідної інформації;
- принцип послідовності, передбачає постійне застосування обраної підприємством облікової політики;
- принцип застосування комп'ютерної техніки, що застосовується при організації бухгалтерського обліку в умовах комп'ютеризації суспільства;
- принцип зниження витрат на ведення бухгалтерського обліку, при тому, що достовірність, оперативність та своєчасність бухгалтерської інформації підвищуватиметься;
- принцип постійного удосконалення організації облікового процесу, який в свою чергу включає принципи економії часу та праці, а також їх пропорційності [6, с. 57–60].

Доречним є залучення до складу принципів організації бухгалтерського обліку принципу безпеки, який би мав на меті захист важливої облікової інформації, шляхом встановлення обмеження користувачів, віднесення її до інформації конфіденційного типу та запровадження обмежень при роботі з нею. В наш час, коли прояви недосконалої конкуренції все більше і більше почали турбувати суб'єктів господарювання, актуально використовувати поняття безпеки на всіх рівнях діяльності підприємства [3, с. 10].

Облікова та аналітична складові забезпечення економічної безпеки передбачають збір та узагальнення даних про чинники зовнішнього і внутрішнього середовища з метою оцінки рівня та стану економічної безпеки власного підприємства, економічної надійності потенційних партнерів, формування стратегії й тактики протидії загрозам діяльності підприємства та його сталому розвитку, а також визначення заходів щодо збереження цілісності інформації, що містить комерційну таємницю [2, с. 15].

Для будь-якого підприємства при побудові системи безпеки облікової інформації необхідно розробити концепцію забезпечення інформаційної безпеки, можливо у формі внутрішнього документу, в якій на основі аналізу сучасного рівня та динаміки розвитку інформаційних технологій розглядається систематизоване викладення цілей, завдань та принципів досягнення потрібного рівня захисту бухгалтерської інформації [4, с. 12].

Чітке визначення правового статусу не лише бухгалтера, а усіх осіб, що прямо або опосередковано задіяні у процесі збору та обробки облікової інформації, сприятиме підвищенню ефективності ведення обліку та підвищення якості інформаційного продукту системи бухгалтерського обліку в частині забезпечення управління економічною безпекою.

Рациональна та системна організація бухгалтерського обліку дозволяє виявити проблеми і скорегувати відповідно діяльність підприємства до того, як ці проблеми переростуть в кризу і негативно вплинуть на його економічну безпеку. Застосування всіх складових комплексної системи заходів організації бухгалтерського обліку забезпечує виконання бухгалтерським обліком основних його функцій. Необхідність впровадження комплексної системи заходів організації бухгалтерського обліку пов'язана з необхідністю підвищити відповідальність облікового персоналу на вимогу внутрішніх розпорядчих документів, які передбачають захист бухгалтерської інформації, що становить комерційну таємницю підприємства.

Дотримання вимог щодо захисту облікової інформації підприємства гарантує його ефективне функціонування та значний потенціал розвитку в майбутньому.

Література

1. Вознесенская Н. В. Роль организации бухгалтерского учета в обеспечении экономической безопасности предприятия / Н. В. Вознесенская, М. В. Львова // Экономика и управление: новые вызовы и перспективы. — 2010. — № 1. — С. 250–252.
2. Гнилицька Л. В. Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємства: автореф. дис. докт. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / Л. В. Гнилицька; КНЕУ. — К., 2013. — 35 с.
3. Дикий А. П. Організація бухгалтерського обліку як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / А. П. Дикий. — Житомир: ЖДТУ, 2009. — 21 с.
4. Діденко Є. О. Управління економічною безпекою підприємства: автореферат дис. канд. екон. наук: 08.00.04 — Економіка та управління підприємствами (за видами діяльності): захищена 14.02.2012 / Є. О. Діденко; КНУТД. — К.: КНУТД, 2012. — 20 с.
5. Євдокимов В. В. Особливості організації бухгалтерського обліку при забезпеченні економічної безпеки підприємства / В. В. Євдокимов, А. П. Дикий // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Збірник наукових праць Української академії банківської справи НБУ. — Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. — Вип. 24. — С. 255–264.
6. Крупка Я. Економічна безпека підприємства та її реалізація через систему облікових принципів: матеріали міжнародної науково-практичної конференції [«Облік як інформаційна система для економічної безпеки підприємств в конкурентному середовищі»], (Тернопіль, 25–26 листопада 2010). — Тернопіль: ТНЕУ, 2010. — С. 57–60.
7. Лоханова Н. О. Облікова політика як інструмент управління економічною безпекою компанії / Н. О. Лоханова // Інвестиції: практика та досвід. — 2014. — № 11. — С. 12–16.